

JÄBÄ, AMMU JA ALCAPONE
VASTASYNTYNEIDEN HYLÄTYT NIMET VUOSINA 2015–2019

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
14.1.2021

Emilia Tiitto

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimustehtävä	1
1.2. Tutkimusaineisto ja menetelmät	3
2. TEORIA	5
2.1. Aiempi tutkimus ja teoreettinen tausta	5
2.2. Keskeiset käsitteet	6
2.3. Nimilaki	6
3. ANALYYSI	9
3.1. Muoto ja kirjoitustapa	10
3.1.1. Etunimien muoto ja kirjoitustapa	10
3.1.2. Etunimien muoto, kirjoitusasu ja sisältö	15
3.2. Nimen sopimattomuus ja pahennus	17
3.2.1. Sopimattomat nimet	17
3.2.2. Pahennusta aiheuttavat nimet	18
3.3. Sukupuoli	19
3.3.1. Naisten ja miesten nimet	19
3.3.2. Etunimien uusi sukupuolisäännös	20
3.4. Sukunimi	21
3.4.1. Etuniminä sukunimet	21
3.4.2. Etuniminä sukunimityyppiset nimet	23
3.5. Nimien lukumäärä	24
3.6. Muutos viiden vuoden aikana	25
4. PÄÄTÄNTÖ	27
LÄHTEET	30
LIITE	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimustehtävä

Tutkin kandidaatintutkielmassani vastasyntyneille haettuja etunimiä, jotka nimilautakunta on hylännyt. Keskityn tarkastelemaan hylättyjä nimiä viiden vuoden ajalta, vuosilta 2015–2019. Mukana tutkimuksessani ovat vain vastasyntyneiden hylätyt nimet, eivät aikuisten ja alaikäisten hylätyt nimenmuutokset. Etunimillä tarkoitan lapselle haettuja erisnimiä, joita voi laista riippuen olla enintään kolme tai neljä.

Tutkimusongelmani on selvittää nimien hylkäämisperusteita ja niiden tyypillisyyttä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miksi nimilautakunta ei ole hyväksynyt haettua etunimeä tai etunimikokonaisuutta, eli miksi nimi on hylätty?
2. Millaisia hylätyt etunimet ovat – onko hylätyissä nimissä yhtäläisyyksiä?
3. Tapahtuuko hylätyissä nimissä muutosta viiden vuoden aikana, ja jos tapahtuu, millaisia muutokset ovat?

Hypoteesini on, että suurin osa etunimistä on hylätty, koska nimen muoto tai kirjoitustapa ei vastaa vakiintunutta etunimikäytäntöä. Nimen muoto voi olla sallittu esimerkiksi nimessä *Marjaleena*, mutta jos etunimessä yhdistyy toisiinsa kaksi nimeä, joista ensimmäinen päättyy samaan kirjaimeseen, jolla toinen alkaa, kuten esimerkiksi *Marjaanna*, ei etunimi ole muodoltaan eikä kirjoitustavaltaan etunimityyppinen. (Kangas 2019: 53.)

Oletan hylättyjen etunimien joukossa olevan myös useita uudisnimiä tai muita kuin suomenkielisiä nimiä. Kankaan (Kangas 2019: 27) mukaan suurin osa nimilautakunnan ei-puolletuista lausunnoista koskeekin yleensä tapauksia, joissa etunimeksi haetaan nimeä, joka ei kuulu entuudestaan Suomen nimistöön. Hypoteesini perustuu osakseen Ketomäen (2011) pro gradu -tutkielmaan, jossa Ketomäki arvelee, että nimeä, joka ei ole ennestään käytössä, on korkeampi kynnys puoltaa kuin nimeä, jolla on jo ainakin kymmenen kantajaa. Nimilain mukaan etunimi voidaankin hyväksyä poikkeusperustein, mikäli nimi on jo väestötietojärjestelmän tietojen mukaan käytössä nimensaajan kanssa samaa sukupuolta olevalla viidellä henkilöllä (Kangas 2019: 64, ESL 3 § 1).

Uskon, että useat nimet on hylätty sen takia, että ne sisältävät vierasperäisiä kirjaimia, kuten *c*-kirjaimet nimessä *Calico*, tai etteivät ne kuulosta nimimäsiltä, kuten nimi *Krrnnn*. Joukossa on varmasti myös nimiehdotuksia, jotka ovat etunimityyppisiä, mutta ovat muodoltaan nimeksi sopimattomia. Esimerkiksi *Urpo* olisi nominatiivimuotoisena etunimityyppinen, mutta monikon nominatiivissa *Urpot* etunimen muotovaatimuksen vastainen (Kangas 2019: 53). Etunimeksi ilmeisen soveltumattomat nimet voivat esimerkiksi viitata arvonimeen tai julkiseen instituutioon (Kangas 2019: 47). Tällaisia soveltumattomia nimiä ovat esimerkiksi arvonimeen viittaava nimi *Presidentti* tai yliopistoon viittaava nimi *Yale*. Edellä mainittujen lisäksi nimi voidaan hylätä, mikäli etunimestä koetaan olevan haittaa lapselle (Kangas 2019: 42). Tällaisia tapauksia oletan aineistossani olevan useita. Kankaan (2019: 23) mukaan lapsen edun vastaisena voidaan hylätä jopa hyvin yleinen etunimi tai nimiketju, kuten esimerkiksi nimi *Juudas*.

Olettamukseni on, että viiden vuoden aikana hylätyt nimet eivät eroa toisistaan merkittävästi. Voi kuitenkin olla mahdollista, että uuden nimilain aikana vuonna 2019 hylätyjä etunimiä on edellisvuosia vähemmän. Uusi laki antaa nimittäin enemmän painoarvoa nimen perusteluille, eikä nimen tarvitse vastata kotimaista nimikäytäntöä vaan vakiintunutta etunimikäytäntöä (Patjas & Korteso 2015: 50). Vanhaan lakiin verrattuna uusi laki antaa enemmän tilaa vieraskielisille nimille uudisnimistä puhumattakaan. Aiemmin esimerkiksi vieraskielisen nimen ei olisi katsottu noudattavan kotimaista nimikäytäntöä, mutta jos nimi on nykyään jo vakiintunut osaksi nimistöämme, ei esteitä sen hyväksymiselle välttämättä ole. Arvelen kuitenkin, että mitä lähemmäs tullaan vuotta 2019, sitä enemmän hylkäämissyynä on nimestä aiheutuva haitta lapselle.

Harvinaiset etunimet ovat aina kiinnostaneet minua. Päätin tutkia juuri hylätyjä nimiä huomattuani useimpien nimitutkimusten tarkastelevan erikoisia ja harvinaisia hyväksytyjä nimiä. Nimien tutkiminen on mielestäni ajankohtainen aihe, sillä yhä useammin nimenantajien on huomattu etsivän uudenlaisia ja samalla aiempaa yksilöllisempiä etunimiä lapsilleen (Kiviniemi 2006: 65). Vuosien myötä nimienannossa on edetty vaiheeseen, jossa nimivalinnalla ei enää liitytä osaksi yhteisöä vaan ennemminkin pyritään erottautumaan muista yksilöistä (Saarelma-Paukkala 2017: 91). Uniikkienimien antamisen lisäksi lapsille on alettu antaa yhä useampia etunimiä, joita voi vuonna 2019 vaimaan astuneen uuden nimilain mukaan olla jopa neljä (Kangas 2019: 307). Yhä useamman etunimen antaminen lisää myös yksilöllisyyttä (Saarelma-Paukkala 2017: 91).

1.2. Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tutkimukseni aineistona on nimilautakunnan kokousten pöytäkirjat vuosilta 2015–2019. Olen rajannut aineistooni mukaan vain vastasyntyneille lapsille ehdotetut nimet, joita on yhteensä 42. Yksikään nimi ei esiintynyt aineistossa useammin kuin kerran. Olen koonnut nimet taulukkoon, joka löytyy tämän tutkielman liitteistä.

Pöytäkirjoista käy ilmi ehdotetun nimen hylkäämissyy, jota ei kuitenkaan ole tarkemmin eritelty. Nimilautakunta on esimerkiksi hylännyt nimen *Jäbä* sen muodon vuoksi, mutta pöytäkirjoista ei käy ilmi, millä tavalla *Jäbä* on muodoltaan etunimeksi sopimaton. Joidenkin nimien kohdalla nimilautakunta on voinut ehdottaa hylätyn nimen sijasta toista nimeä, jonka lautakunta olisi valmis hyväksymään. Koska aineistoni kattaa nimiä viiden vuoden ajalta, tulen tarkastelemaan hylättyjä nimiä kahden eri nimilain voimassaoloaikana. Uusin nimilaki tuli voimaan 1.1.2019 (Kotus 2020).

Tutkimukseni ala on nimistöntutkimus, mutta koska nimien hyväksymistä ja hylkäämistä määrittelee laki, sivuaa aiheeni myös oikeustiedettä ja nimioikeutta. Nimistöntutkimukseksi kutsutaan tutkimusta, jonka kohteena ovat erisnimet (Kiviniemi, Pitkänen & Zilliacus 1974: 38). Nimistöntutkimus eli onomastiikka kuuluu osaksi kielitiedettä. Henkilönnimistön tutkimus eli antroponymia on osa nimistöntutkimusta, jossa henkilönnimistä käytetään termiä antroponyymi. (Saarelma-Paukkala 2017: 13.)

Hylättyjä nimiä tarkastellessani käytän apunani sanastontutkimusta, josta saan tietoa muun muassa nimien semantiikasta. Tarkastelen myös nimervalintaa ja siinä viiden vuoden aikana tapahtuneita muutoksia, joiden tutkimus on enemmän kulttuurisosiologiaa kuin sosiolingvistiikkaa tai sosio-onomastiikkaa. Nimien hylkäämiseen nimittäin vaikuttavat erilaiset sosiaaliset tekijät, eikä niinkään kielen vaihtelu ja kieliasenteet, joita sosiolingvistiikka tutkii. (Kiviniemi 2006: 10).

Tulen tekemään tutkimuksessani aineistolähteistä sisällönanalyysiä. Ensin kokoan nimilautakunnan pöytäkirjoista hylätyiksi erottelemani nimet taulukkoon hylkäämisvuoden perusteella. Kyseinen taulukko löytyy tämän tutkimuksen liitteistä. Sen jälkeen erittelen ja jaan hylätyt nimet ryhmiin niiden hylkäämissyiden perusteella. Erittelen esimerkiksi etunimien muotoa, kirjoitustapaa ja sukunimimäisyyttä. Hylkäämissyyntä tarkastelun li-

säksi analysoin perusteita, joilla vanhemmat mahdollisesti ovat nimeä lapselleen hakenneet. En kuitenkaan voi tietää perusteita varmaksi, vaan enimmäkseen oletan, mikä erikoisessa nimessä on hakijoita kiehtonut.

Kun haluan tarkistaa jonkin nimen olemassaolon tai yleisyyden, käytän lähteenäni Digi- ja väestötietoviraston nimipalvelusivustoa (myöhemmin Vrk). Nimipalveluun on tallennettu etu- ja sukunimien lukumäärät Suomessa. Jos jokin nimi on annettu Suomessa vain alle viidelle ihmiselle, Nimipalvelu ei yksityisyyden suojan vuoksi paljasta, kuinka monta nimenkantajaa todellisuudessa on. Nimilaista kertoessani käytän apunani Kotimaisten kielten keskusta (myöhemmin Kotus) ja nimien merkitystä tulkitessani Kielitoimiston sanakirjaa (myöhemmin Kts) ja Suomen murteiden sanakirjaa (myöhemmin Smus). Kielitoimiston sanakirja on hyödyllinen varsinkin niiden nimien kohdalla, jotka voivat yleiskieliseltä merkitykseltään viitata johonkin negatiiviseen, josta voisi nimen saajalle aiheutua haittaa. Murteiden sanakirjan avulla taas selvitän, onko nimen murteellisella muodolla kielteisiä sivumerkityksiä.

2. TEORIA

2.1. Aiempi tutkimus ja teoreettinen tausta

Iso osa nimistöntutkimukseen liittyvistä etunimitutkimuksista tarkastelee sekä suomalaisia että vieraskielisiä etunimiä koskevia käsityksiä sekä nimenantoperusteita. Suomalaisen suhtautumista hyväksytyihin etunimiin on tutkinut Ilona Kauppinen (2019) Oulun yliopistossa kandidaatintutkielmassaan *Suomalaisten suhtautuminen harvinaisiin etunimiin* ja Miili Wong (2007) pro gradu -tutkielmassaan ”*Sopivasti ainutlaatuinen, ei liian erikoinen*”. *Harvinaisten etunimien nimenantoperusteet*. Vieraskielisiin etunimiin kohdistuvia asenteita ja käsityksiä on tutkinut Essi Pulju (2020) pro gradu -tutkielmassaan *Ei nimi miestä pahenna – vai pahentaako? Vieraskielisiä etunimiä koskevat käsitykset Oulun seudulla*.

Etunimen muutoksia on tutkinut Johanna Rauman (2005) kandidaatintutkielmassaan *Nimilautakunnassa vuosina 2002–2003 käsitellyt etunimenmuutokset*. Nimilakia Rauman (2010) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan *Tähtivalo vai Tähtisade? : nimilakia tulkitsemassa*. Sen sijaan vuosina 2000–2009 hyväksytyjä ja hylättyjä etunimiä on vertaillut Marjo Ketomäki (2011) pro gradu -tutkielmassaan *Pessiina, Ziggy ja Sudenkaataja. Hyväksytyjen ja hylättyjen etunimien vertailua. Nimilautakunnassa vuosina 2000–2009 käsitellyt etunimet*, joka on oman tutkielmani kannalta oleellisin samasta aihepiiristä tehty tutkimus, sillä se kattaa myös hylättyjen nimien tutkimisen. Tutkimuksessaan Ketomäki on huomannut, että uniikinimien määrä kasvaa jatkuvasti, ja nimet ovat koko ajan enemmän yksilöllisempiä. Ketomäen (2011) mukaan kasvavassa suosiossa ovat olleet myös lempinimien virallistaminen ja suoraan yhteen kirjoitetut yhdysnimet.

Nimien historiaa sekä nimenantoperusteita on tutkinut kattavasti Kustaa Vilkuna (1990) teoksessaan *Etunimet*. Useissa eri teoksissa etunimien syntymekanismeihin ja suosionvaihteluun on paneutunut Eero Kiviniemi, jonka teoksia *Suomalaisten etunimet* (2006) ja *Rakkaan lapsen monet nimet: suomalaisten etunimet ja nimenvaihtelu* (1982) tulen tutkimuksessani hyödyntämään. Tuoretta näkökulmaa etunimien tutkimukseen antaa Minna Saarelma-Paukkalan (2017) teos *Etunimikirja. Suomalaiset nimitrendit 2000-luvulla*, jossa keskitytään nimien suosionvaihteluun ja trendikkyyteen etenkin 2000-

luvulla. Myös Liisa-Maria Patjaksen ja Katleena Kortesuon (2015) päivitettyssä *Uusi etunimikirja Aadasta Yrjööön* -teoksessa tarkastellaan etunimiä nykypäivän valossa.

Aiempien etunimitutkimusten ja nimistöntutkimukseen liittyvien teosten lisäksi tutkimukseni teoreettinen tausta koostuu Suomen nimilaista. Koska uusi nimilaki astui voimaan 1.1.2019, on suurin osa tutkimistani nimistä hylätty vanhan nimilain aikana. Tulen tutkimuksessani huomioimaan molemmat lait. Vuonna 2019 hylättyjä nimiä tutkin Urpo Kankaan (2019) teoksen *Etunimet, sukunimet ja laki* avulla ja aiempina vuosina hylättyjä nimiä etenkin Vilkun (1990) ja Kiviniemen (2006) teoksia apuna käyttäen.

2.2. Keskeiset käsitteet

Nimen saaminen on jokaisen ihmisen oikeus, ja nimen avulla lapsi liitetään yhteisöön (Saarelma-Paukkala 2017: 9). Nimistöntutkimuksessa nimi tarkoittaa aina erisnimeä. Tutkimuksessani tutkin erisnimiä, joilla viitataan yhteen yksilöityyn henkilöön. (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2008: 12.) Saarelma-Paukkalan (2017: 15) mukaan nimitutkimuksessa henkilönnimen päätehtävänä pidetäänkin yksilön identifiointia eli yksilön erottamista muista yhteisön jäsenistä. Käytän tutkimuksessani termiä etunimi viitatessani henkilöä tarkoittaviin erisnimiin, joita aineistoni nimetyillä voi olla voimassa olevasta laista riippuen enintään kolme tai neljä, mutta kuitenkin vähintään yksi. Henkilönnimet ovat nimittäin kulttuurisia universaaleja, mikä tarkoittaa, että jokaisessa kulttuurissa lapsille annetaan nimiä (Saarelma-Paukkala 2017: 14).

2.3. Nimilaki

Nimenantoa säädellään Suomessa lain avulla. Suomen ensimmäinen etunimilaki tuli voimaan vuonna 1946 ja uusin vuonna 2019 (Kotus 2020). Vuoden 1985 sukunimilakiin yhdistettiin myöhemmin etunimet, jolloin syntyi yhteinen nimilaki (Patjas & Korteso 2015: 49). Tutkimuksessani esiintyvät nimet on käsitelty maistraatti, jonka tehtävänä on pyytää nimilautakunnalta lausunto etunimiä koskevissa asioissa, jos siihen katsotaan olevan erityinen syy. Syy voi olla esimerkiksi se, että haettua etunimeä ei löydy väestötietojärjestelmästä tai nimi on rakenteeltaan epätyypillinen. Päätös lausunnon

pyytämisestä on kuitenkin täysin maistraatin harkinnassa, eikä nimilautakunta voi velvoittaa maistraatteja pyytämään lausuntoja. (Kangas 2019: 28–29.) Vuodesta 2020 alkaen maistraatit ja väestörekisterikeskukset yhdistyivät Digi- ja väestötietovirastoksi, joten nykyään maistraatteja ei enää ole (Valtioneuvosto). Aineistoni nimet on kuitenkin hylätty aikana, jolloin maistraattien ja väestörekisterikeskusten tehtäviä ei oltu vielä yhdistetty.

Nimilautakunta on oikeusministeriön alaisena toimiva viranomainen, joka antaa lausuntoja suku- ja etunimiä koskevissa asioissa (Kotus 2020). Lausuntojen lisäksi nimilautakunnan tehtäviin kuuluu huolehtia nimilain yhtenäisestä toteutumisesta koko maassa sekä tehdä aloitteita nimilainsäädännön kehittämiseksi. Nimilautakunnan tekemä lausunto ei ole kuitenkaan oikeudellisesti sitova, ja maistraatti voikin tehdä oman päätöksensä nimen hyväksymisestä tai hylkäämisestä vastoin nimilautakunnan antamaa lausuntoa. (Kangas 2019: 26–30.)

Patjaksen ja Kortesuon *Uuden etunimikirjan* (Patjas & Korteso 2015: 49) mukaan etunimilaki on Suomen rikotuin laki. Uuden nimilain mukaan etunimeksi ei hyväksytä nimeä, joka on omiaan aiheuttamaan pahennusta tai haittaa tai on nimeksi ilmeisen soveltumaton. Etunimiä saa nykyisin olla enintään neljä, ja etunimen

1. täytyy vastata muodoltaan, sisällöltään ja kirjoitusasultaan vakiintunutta etunimikäytäntöä
2. täytyy olla vakiintunut samalle sukupuolelle
3. muoto ei saa olla ilmeisen sukunimityyppinen. (Kangas 2019: 307.)

Aiempi nimilaki ei hyväksynyt etunimeksi nimeä, joka on sopimaton tai jonka käyttö aiheuttaa haittaa. Etunimi

1. tuli olla muodoltaan ja kirjoitustavaltaan kotimaisen nimikäytännön mukainen
2. tuli olla samaa sukupuolta olevan nimenä
3. ei saanut olla käytössä sukunimenä
4. ei saanut olla käytössä sisaruksen tai puolisisaruksen etunimenä. (Kiviniemi 2006: 151.)

Nimi, joka ei täytä harkinnanvaraisia edellytyksiä voidaan kuitenkin hyväksyä poikkeusperustein. Uuden lain mukaan nimi voidaan esimerkiksi hyväksyä, jos se on väestötietojärjestelmän tietojen mukaan jo käytössä nimensaajan kanssa samaa sukupuolta olevalla viidellä elossa olevalla henkilöllä. Poikkeusperusteiksi lasketaan myös nimen saajan yhteys vieraaseen valtioon, uskonnollinen tapa ja muu erityinen syy. (Kangas 2019: 307.)

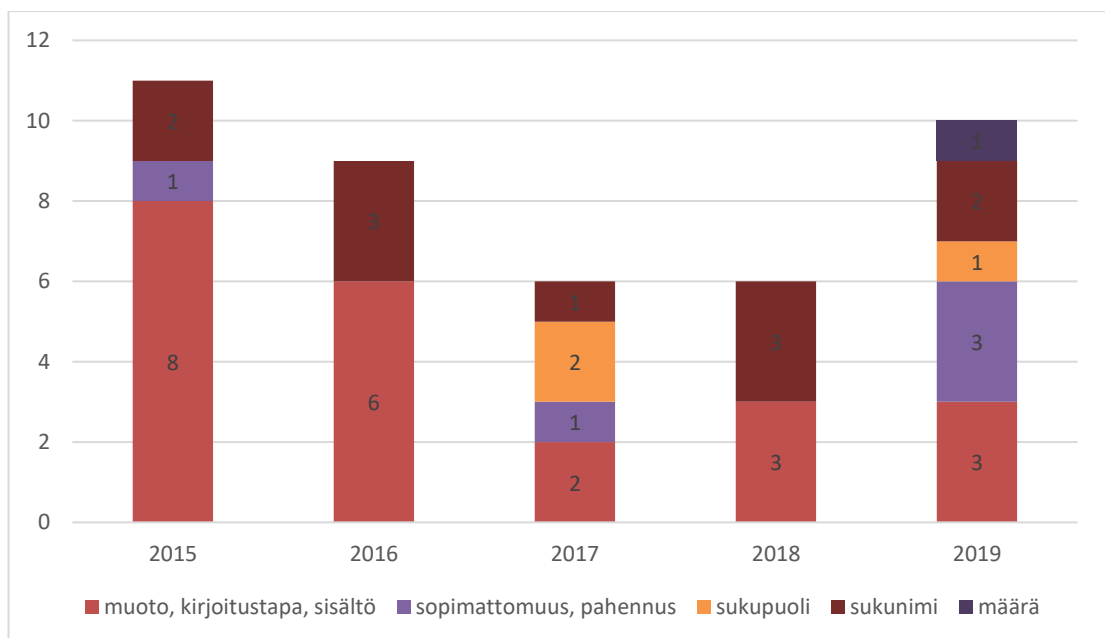
Suurin ero uuden ja vanhan nimilain välillä on viiden samaa sukupuolta olevan henkilön sääntö, sillä aikaisemmin esimerkiksi miehelle vakiintunutta nimeä ei hyväksytty naiselle, vaikka se olisikin ollut käytössä jo viiden elossa olevan miehen nimenä. Aiemmin nimen täytyi olla muodoltaan ja kirjoitustavaltaan kotimaisen nimikäytännön mukainen, mutta nyt riittää, että nimi vastaa muodoltaan, sisällöltään ja kirjoitusasultaan vakiintunutta etunimikäytäntöä (Patjas & Korteso 2015: 50). Tämä sallii etunimistöön vieras-kielisemmät ja lempinimityylisemmät nimet.

Käsittelen tutkimuksessani nimilakia edellä mainitsemieni teosten avulla. Vanhaan nimilakiin olen tutustunut muun muassa Vilkun (1990) ja Kiviniemen (2006) teoksissa, ja uutta nimilakia tulkitsen erityisesti Kankaan (2019) teokseen pohjautuen.

4. ANALYYSI

Tutkimusaineistoni sisältää 42 erilaista hylättyä nimeä, joita on haettu vastasyntyneille lapsille vuosina 2015–2019. Seuraavaksi jaan nimet eri lukuihin niiden hylkäämissyiden perusteella. Nimen tärkeimmäksi hylkäämissyyksi olen katsonut nimilautakunnan ensimmäisenä ilmoittaman perustelun. Lähes jokaisen nimen kohdalla hylkäämissyynä toimii useampi kuin vain yksi syy: esimerkiksi nimen muoto, kirjoitustapa ja niistä lapselle mahdollisesti aiheutuva haitta. Haitta kulkee käsi kädessä monien hylättyjen nimien rinnalla, sillä useimmat hylätyistä etunimistä ovat hyvin erikoisia nimiä, jollaisten antaminen lapselle voi olla haitallisempaa kuin turvautuminen hieman yleisemmin käytössä oleviin etunimiin (Kangas 2019: 42).

Aloitan jokaisen alaluvun esittelemällä kyseisen hylkäämissyyn ensin vanhan ja sitten nykyisen nimilain pohjalta. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan aineistoni nimiä ja selvittämään jokaisen nimen hylkäämiseen johtanutta syytä. Tutkimusaineistoni nimistä suurin osa, peräti 32 nimeä, on hylätty vanhan nimilain voimassaoloaikana vuosina 2015–2018. Loput kymmenen nimeä on hylätty vuonna 2019.

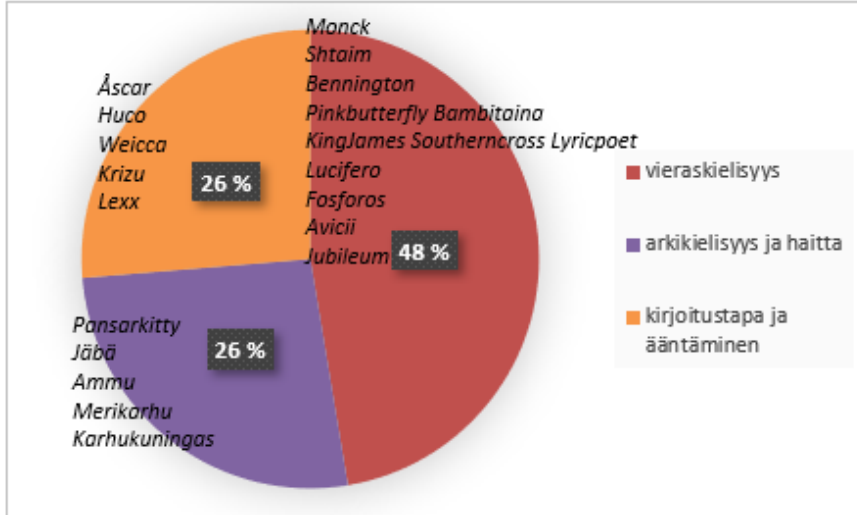

KUVIO 1. Etunimien hylkäämisperusteet vuosina 2015–2019.

Olen ryhmitellyt nimet niiden hylkäämissyiden perusteella (kuvio 1). Seuraavaksi esitelen tarkemmin kunkin hylkäämissyyn ja sen perusteella hylätyt nimet.

3.1. Muoto ja kirjoitustapa

3.1.1. Etunimien muoto ja kirjoitustapa

KUVIO 2. Hylkäämissyyinä muoto ja kirjoitustapa, vanha laki.

Suurin osa aineistoni nimistä, 22, on hylätty nimen muodon, kirjoitustavan tai sisällön vuoksi. Vanhan lain aikana muoto ja kirjoitusasu on ollut 19 nimen hylkäämissyy (kuvio 2). Jaan vanhan lain aikana hylätyt nimet ryhmiin niiden vieraskielisyyden, arkikielisuuden ja kirjoitustavan perusteella, jotta aineistoni nimiä olisi helpompaa tutkia.

Vieraskielisyys. Vanhan nimilain mukaan etunimen tuli olla muodoltaan ja kirjoitustavaltaan kotimaisen nimikäytännön mukainen (Kiviniemi 2006: 151). Kotimaiseen nimikäytäntöön eivät kuulu lyhenteet, järjestysluvut eivätkä täysin vierasperäiset nimet (Vilkuna 1990: 25). Vieraskielisyyden vuoksi nimilautakunta on hylännyt nimet *Monck*, *Shtaim* ja *Bennington*. Lautakunnan mukaan nimet ovat kotimaisen nimikäytännön vastaisia myös kirjoitustavaltaan. Vilkunan (1990: 26) mukaan hyväksyttävä nimien kirjoitustapa tarkoittaa yleiskielistä oikeinkirjoitusta. *Monckin*, *Shtaimin* ja *Benningtonin* kohdalla nimien ääntämisestä ei ole varmuutta, eikä ole lainkaan lapsen edun mukaista, mikäli nimen haltijan on annettava kirjoitus- ja ääntämisohjeet aina, kun hän kertoo nimensä (Vilkuna 1990: 26). Lisäksi *Monck* on käytössä kansainvälisenä sukunimenä: Suomessa kirjoitusasu *Monk* on tällä hetkellä sukunimenä noin kuudella henkilöllä (Vrk

s.v. *Monk*). *Bennington* sen sijaan on englanninkielinen sukunimi, mikä tekee nimestä vahvasti sukunimityyppisen Suomessakin.

Vaikka nimien kirjoitustavan pitäisi mukailla kotimaista nimikäytäntöä, on useilla suomenkielisillä ihmisillä vieraskielisiä nimiä. Kortesuon ja Patjaksen (2015: 51) mukaan tästä pykälästä joustetaan kaikista eniten. *Pinkbutterfly Bambitainaa* ja *KingJames Southerncross Lyricpoetia* ei kuitenkaan hyväksytty, sillä molemmat nimet ovat englanninkielisiä ja viittaavat yleisnimiin: 'vaaleanpunainen perhonen', 'kuningas', 'etelänristi' ja 'lyyrikko.' Yhdyssana *Pinkbutterfly* ei ole kovinkaan nimimäinen, sillä se on muodostettu periaatteella, jota ei Suomessa käytetä. Täten esimerkiksi *Harmaa Susi* ei kelpaa Suomessa etunimeksi (Vilkuna 1990: 26).

Suomessa ei myöskään voi kirjoittaa nimeä ilman yhdysmerkkiä niin, että nimen jälkimmäinen osa kirjoitettaisiin isolla, kuten *KingJamesissa* on tehty (Kangas 2019: 55). Termi *King* 'kuningas' on etunimeksi sopimaton, koska sillä viitataan arvonimeen eivätkä arvonimeen, ammattiin, julkiseen instituutioon tai virastoon viittaavat etunimet ole soveliaita (Kangas 2019: 47). Vanhemmat ovat perustelleet nimen sopivuutta yhteydellä vieraaseen valtioon, mutta nimilautakunnan mukaan *KingJames Southerncross Lyricpoet* ei kuulu nimistöön kyseisessä valtiossa, jonka lainsäädännössä on lisäksi kielletty ammattinimikettä ja arvoasemaa koskevat nimet, kuten *King*. Yllättävää on kuitenkin se, että Suomessa *King*-nimen ovat saaneet niin parikymmentä miestä ja naista, kun taas nimen suomennos *Kuningas* ei ole etunimeksi kelpaava (Vrk s.v. *King*, s.v. *Kuningas*). Nimilautakunta puoltaa nimiä *King* ja *James* joko erikseen kirjoitettuna tai yhdysmerkillä yhdistettynä: *King-James*.

Yhdysnimiinkin liittyy ongelmia, sillä pelkän kuuleman perusteella ei voi olla varma siitä, kirjoitetaanko nimi yhteen, erikseen vai yhdysviivaa käyttäen. Epätavallisen tai raskaan rakenteensa vuoksi yhdysnimi saattaa jäädä vain viralliseen käyttöön. (Kiviniemi 2006: 110.) Nimilautakunta puoltaa myös nimeä *Cross*, sillä se on merkitty Suomessa alle viiden miespuolisen henkilön nimeksi (Vrk s.v. *Cross*).

Nimilautakunta on hylännyt nimiehdotukset *Lucifero* ja *Fosforos*, koska vieraskielisyyden lisäksi nimien merkityksestä voi koitua lapselle haittaa. Lautakunnan mukaan *Lucifero* on rinnastettavissa muotoon *Lucifer*, joka on synonyymi saatanalle. Suomenkieli-

nen muoto nimestä olisi *Lusifer*, jota ei myöskään ole hyväksytty Suomessa etunimeksi (Vrk s.v. *Lusifer*). Myös *Fosforos* viittaa saatanan palvontaan, sillä nimilautakunnan pöytäkirjojen mukaan samalla nimellä on nimetty kuusiosainen tutkielmakirja saatanan olemuksesta ja okkultismin filosofiasta.

Saatanaan viittaavaa merkitystä löytyy myös hylätystä nimestä *Avicii*, jonka kirjoitustapa *avici* viittaa nimilautakunnan mukaan buddhalaisuudessa 'helvetin alimpaan tasoon'. Helvetin tason sijaan vanhemmat ovat voineet haluta nimetä lapsensa edesmenneen ruotsalaisen musiikkituottaja ja DJ Tim Berglingin mukaan, joka esiintyi taiteilijanimellä *Avicii*. Tapa nimetä lapsensa esikuvien mukaan on ollut olemassa jo menneinä vuosisatoina, jolloin niin kutsutut julkisuuden henkilöt olivat ensin pyhimyksiä tai Raamatun henkilöitä ja sitten kuninkaallisia ja tsaarin perheenjäseniä (Vilkuna 1990: 22). Nykyisin henkilöesikuvina voivat toimia läheisten ihmisten lisäksi julkisuuden henkilöt varsinkin populaarikulttuurin puolelta. Lapsen vanhemmat saattavat esimerkiksi ihailia tiettyä urheilijaa, jonka nimen antaminen omalle lapselle on tapa osoittaa kunnioitusta. Lapsen ei välttämättä odoteta saavan nimen mukana myös esikuvan ominaisuuksia ja kykyjä, mutta nimi voi silti ohjailla lasta hänen elämänsä varrella (Vilkuna 1990: 22). Hylkäämisen nimilautakunta on perustellut sillä, ettei *Avicii* vastaa suomen- eikä ruotsinkielistä nimikäytäntöä, eikä se ole vakiintunut etunimi muissakaan kielissä. Haitan lisäksi nimen muoto ei vastaa kotimaista etunimikäytäntöä kirjoitusasultaan, eikä nimen kirjoitustapa anna vihjeitä siitä, miten nimi pitäisi lausua (Kiviniemi 2006: 151).

Nimi *Jubileum* tarkoittaa vapaasti käännettynä ruotsiksi 'vuosipäivää', mutta nimilautakunta katsoi, ettei se ole poikalapselle hyväksyttävä etunimi sen muodon vuoksi. Vieraskielisyyden lisäksi nimestä löytyy *-eum*-päätte, joka ei ole nimilautakunnan mukaan tavanomainen kotimaisissa nimissä. Amerikkalaisen nimisivuston (BabyNames s.v. *Jubilee*) mukaan *Jubilee* on Amerikassa hyväksytty naisennimi, jonka merkitys viittaa iloon ja juhlaan. Suomessa nimen *Jubilee* on saanut vain alle viisi naista (Vrk s.v. *Jubilee*).

Arkityylyisyys ja haitta. Aineistostani löytyy myös toinen ruotsinkielinen nimi: *Pansarkitty*, joka on vapaasti suomennettuna *Panssarikisu*. Vaikka kotimaiseen nimikäytäntöön kuuluvat myös ruotsinkieliset nimet, ei ruotsin kielen oikeinkirjoitukseen voi vedota kaikissa tapauksissa (Vilkuna 1990: 26). Muodoltaan *Pansarkitty* on arkityylinen

puhuttelunimi, eivätkä arkityyliset puhuttelunimet ole kotimaisen nimikäytännön mukaisia. Säännön noudattaminen voi kuitenkin olla haastavaa, sillä käsitys arkikielestä muuttuu koko ajan. (Vilkuna 1990: 26.) *Pansarkittyn* alkuosalla on kenties pyritty kuvaamaan henkilön toivottua olemusta tai luonnetta ja jälkiosalla henkilö on rinnastettu kissaeläimeen. Tavanomainen etunimi *Pansarkitty* ei ole, joskin *Kitty* on annettu Suomessa 2010-luvulla yli seitsemän naisen nimeksi (Vrk s.v. *Kitty*).

Pansarkittyn lisäksi liian arkityyliseksi nimeksi on katsottu *Jäbä*, joka on slangimuunnos sanasta *jätkä*. Kielitoimiston sanakirjan mukaan (s.v. *jätkä*) *jätkällä* tarkoitetaan 'kuljeskelevaa tai tilapäistöitä tekevää työmiestä, kuten tukkijätkää.' Nimen merkityksen myötä nimilautakunta katsoi *Jäbästä* koituvan lapselle mahdollista haittaa.

Haittaa lapselle aiheutuisi mahdollisesti myös *Ammusta*, joka on merkityssisällöltään kotimaisen nimikäytännön vastainen, sillä se on 'lastenkielinen lehmän nimitys' (Kts s.v. *Ammu*). Nimi on johdettu lehmän ääntelyä kuvaavasta sanasta *ammuu* (Kts s.v. *ammuu*). Nimilautakunnan mukaan pelkästään nimen puhekielisen merkityssisällön viittaaminen eläimeen ei anna aihetta olettaa nimen käytöstä aiheutuvan lapselle haittaa. Luultavasti *Ammu* on hylätty sen takia, että kaikista eläimistä se viittaa juuri lehmään. Kielitoimiston sanakirjasta (s.v. *lehmä*) käy ilmi, että *lehmää* voidaan käyttää 'halveksivana haukkumasanana typerästä tai ärsyttävästä naisesta' puhuttaessa. *Ammu*-nimeä haettiin tyttölapselle, joten tälle olisi voinut myöhemmin koitua nimestänsä haittaa.

Eläimiin viittaavat myös nimet *Merikarhu* ja *Karhukuningas*. *Merikarhulla* tarkoitetaan 'vanhaa, kokenutta merenkävijää' tai 'nisäkäsheimoa nimeltä korvahylkeet.' Sanan tunnetuin yleismerkitys on tekijää eli merenkävijää tarkoittava kiertoilmaus, vertailunimi. Yhdyssanan jälkiosalla vertaillaan henkilön ominaisuuksia tiettyyn eläimeen liitettyihin ominaisuuksiin ja alkuosalla täsmennetään henkilön toimintaympäristöä. (Kts s.v. *Merikarhu*.) *Merikarhun* kanssa rakenteeltaan samankaltaisia ihmisiä tarkoittavia eläinnimityksiä löytyy Kielitoimiston sanakirjasta useita: *kaupparatsu* (s.v. *kaupparatsu*) on leikillinen ilmaus 'myyntiedustajasta', *kehäkettu* (s.v. *kehäkettu*) kuvailee 'kokenutta nyrkkeilijää' ja *verokarhu* (s.v. *verokarhu*) 'verottajaa.' Kaikkia sanoja yhdistävät arkiiset, halventavat, leikilliset tai kuvaannolliset ilmaukset, joiden sävy voi vaihdella eri käyttöympäristöissä. Tietyissä käyttöympäristöissä *Merikarhusta* voisi muodostua lapselle pilkanimi. Vaikka vanhemmat ovat pöytäkirjoista ilmenneiden perustelujensa

mukaan halunneet kunnioittaa nimellä suvun vanhoja kunniakkaita merikarhuja, ei *Merikarhu* hahmotu muodoltaan etunimeksi. Nimilautakunnan mukaan se voidaan kuulla kahtena eri nimenä muodossa *Meri Karhu*, jolloin ensimmäinen olisi naisen etunimi ja jälkimmäinen sukunimi. Nimi voidaan mieltää myös liikanimeksi tai sukunimeksi, sillä *karhu*-loppuisia sukunimiä, kuten *Alakarhu* ja *Saarikarhu*, on Suomessa useita (Vrk s.v. *Alakarhu*, s.v. *Saarikarhu*). *Meri*-alkuisia sukunimiä Suomessa on kymmeniä erilaisia (Vrk s.v. *Meri*).

Karhu on yli 5000 suomalaisen sukunimi ja vain muutaman etunimi (Vrk s.v. *Karhu*). Muodoltaan *Karhukuningas* on kotimaisen nimikäytännön vastainen, ja lisäksi siitä voi aiheutua lapselle haittaa (Kiviniemi 2006: 151). Kuten *KingJamesin* kohdalla tuli todetuksi, pelkkä nimi *Kuningas* on etunimeksi sopimaton, sillä se viittaa arvonimeen (Kangas 2019: 47). *Karhukuningas* viittaa merkitykseltään 'karhu-eläinlajin hallitsijaan', ja jos nimi on vakiintunut eläimen kutsumanimeksi, ei se välttämättä ole sopiva ihmisen nimeksi (Kangas 2019: 54). Patronymi *Karhunpoika* on hyväksytty 2010-luvulla alle viiden henkilön jälkimmäiseksi etunimeksi tapauksissa, joissa lapsen isän nimi on ollut *Karhu* (Vrk s.v. *Karhunpoika*). Patronymilla tarkoitetaan poika-loppuista nimeä, jolla ilmoitetaan kenen isän poika kyseinen henkilö on (Kangas 2019: 77). *Karhukuninkaassa* ei kuitenkaan ole edes patronyymin mahdollisuutta.

Kirjoitustapa ja ääntäminen. Aineistossani nimen kirjoitustapa on ollut viiden etunimen ensisijainen hylkäämissyy vanhan lain aikana. Nimissä *Áscar*, *Huco* ja *Weicca* esiintyy soinniton palataalinen klusiili *c*, joka on useassa kielessä esiintyvä konsonanttiäänne (Ojutkangas, Larjavaara, Miestamo & Ylikoski 2013: 256). Suomen nimistössä *c*-kirjain aiheuttaa kuitenkin epäselvyyttä, sillä *Áscarissa*, *Hucossa* ja *Weiccassa* kirjaimen voi ääntää *k*:na, *g*:nä tai *s*:nä. *Áscarin* sijaan nimilautakunta puoltaa vaihtoehtoa *Áskar*, jossa *c* ei enää tuota epäselvyyksiä ääntämisessä. *Weiccasta* hyväksyttäisiin muodot *Weikka* ja *Veikka*, joissa nimen lausuminen on suomalaisille helpompaa. *Hucosta* sen sijaan sopiva muoto olisi luultavasti *Hugo*, joka on yleinen miestennimi Suomessa: 1800-luvulta lähtien se on annettu yhteensä 9594 miehen nimeksi (Vrk s.v. *Hugo*).

Nimessä *Krizu* esiintyvällä kirjaimella *z* merkitään yleensä frikatiivia, joka voi suomenkielisen korvaan kuulostaa pelkältä *s*:ltä (Ojutkangas ym. 2013: 256). *Z*-kirjaimen takia *Krizun* ääntämisestä ei ole varmuutta, sillä kirjain voidaan lausua *s*- tai *ts*-äänteenä.

Krizun sijaan nimilautakunta on ilmoittanut hyväksyvänsä muodon *Krisu*, jolloin nimen ääntäminen ei aiheuttaisi lapselle haittaa.

Lexx-nimi aiheuttaa ongelmia muotonsa ja kirjoitustapansa vuoksi. *X* on konsonanttiäänteenä soinniton velaarinen frikatiivi, joka voidaan *Lexxissä* lausua joko *ss:nä*, *ksks:nä* tai *kk:na*. *X*-kirjain ei kuulu tyypilliseen suomalaiseen nimistöön, eikä varsinkaan silloin, kun nimi päättyy kahteen samaan vierasperäiseen konsonanttiin. (Ojutkangas ym. 2013: 256.)

3.1.2. Etunimien muoto, kirjoitusasu ja sisältö

Vanhan lain vaatima kotimainen nimikäytäntö ymmärrettiin usein historiallisesti kansalliseksi kotosuomalaiseksi nimikäytännöksi, jolla oli kansallisromanttinen ulottuvuus. Siispä vuonna 2019 voimaan astunut nimilaki vaatii etunimen vastaavan muodoltaan, sisällöltään ja kirjoitusasultaan kotimaisen nimikäytännön sijaan vakiintunutta etunimikäytäntöä. Vanhaan lakiin verrattuna uusi laki liberalisoi nimeämismahdollisuuksia ja antaa enemmän tilaa vieraskielisille nimille uudisnimistä puhumattakaan. (Kangas 2019: 51.)

Muotoa, sisältöä ja kirjoitusasua koskevat kriteerit ovat osittain päällekkäisiä, eikä yhtäkään vuonna 2019 hylättyä etunimeä ole hylätty vain esimerkiksi muodon takia. Nimen *McHenry* ei ole katsottu vastaavan vakiintunutta etunimikäytäntöä muodoltaan, kirjoitusasultaan eikä sisällöltään. *Aurinkoinen* sen sijaan on hylätty nimen muodon ja sisällön vuoksi, kun taas *Vlto* on muodoltaan ja kirjoitusasultaan etunimeksi soveltumaton.

Nimen muotoa ja kirjoitusasua koskevat kriteerit ovat samat kuin vanhankin lain aikana: etunimen tulee olla aina yksikön nominatiivissa ja alkaa isolla kirjaimella. Etunimi voi sisältää ison kirjaimen vain nimen alussa ja kaksoisnimessä yhdysmerkin jälkeen. (Kangas 2019: 55.) *McHenryssä* iso h-kirjain esiintyy nimen keskellä, mikä on vastoin vakiintunutta etunimikäytäntöä. Nimilautakunnan mukaan etunimenä ei myöskään voi olla yksittäinen kirjain tai lyhenne, kuten *Mc* (Kangas 2019: 47). Kankaan (2019: 55) mukaan lyhenteiden käyttöä voi perustella nimenkantajan yhteydellä vieraaseen valtioon,

jossa lyhenteet suvaitaan niminä, mutta aineistoni *McHenry*-tapauksessa perusteluja ei ole annettu. Lyhenne *Mc* tulee sanasta *Mac*, joka on patronyymi ja viittaa sanaan 'kenen poika' (House of Names s.v. *Mac*). Suomessa patronyymejä sallitaan käytettäväksi vain etunimen jäljessä (Kiviniemi 2006: 151). Lyhenne nimen alussa tekee *McHenrystä* myös ilmeisen sukunimityyppisen, sillä esimerkiksi *Mcdonald* on 47 suomalaisen sukunimi (Vrk s.v. *Mcdonald*).

Sukunimityyppisiä ovat lähtökohtaisesti myös *nen*-loppuiset nimet (Kortesuo & Patjas 2015: 54). Siksi *Aurinkoinen* ei ole muodoltaan sopiva etunimeksi. *Inen*-päätte tekee sanasta adjektiivin, eivätkä *inen*-päätteiset adjektiivit ole nimilautakunnan mukaan tyypillisiä etunimiä. Nimen sisältöä koskevan kriteerin avulla etunimeksi sopivat nimet halutaan erottaa muista käytössä olevista nimistä. Varsinkin esineiden ja ihmisten nimet pyritään erottamaan toisistaan, sillä tyypilliset esineiden nimet tuoli ja potkulauta eivät ole soveliaita annettaviksi ihmisten nimiksi. (Kangas 2019: 53.) Sinänsähän *Aurinkoisen* sisältö ei viittaa mihinkään esineeseen, eikä nimellä luultavasti ole tarkoitettu pahaa: vanhemmat ovat ehkä ajatelleet, että lapsi on heidän iloinen päivänpaisteensa, joka tuo valoa heidän elämäänsä. Onhan aurinko Kielitoimiston sanakirjan mukaan (s.v. *aurinko*) kuvailevalta merkitykseltään ilon ja onnen tuoja. Nimen merkityksen sijaan sen muoto tekeekin siitä ensisijaisesti etunimeksi sopimattoman. *Aurinko* on kuitenkin noin sadan suomalaisen naisen etunimi (Vrk s.v. *Aurinko*).

Nimi *Vlto* on hylätty sen muodon ja kirjoitusasun vuoksi. Nimessä esiintyy peräkkäin kolme eri konsonanttia *v*, *l* ja *t* ja vain yksi vokaali, joka on sanan lopussa. Vaikka suomen kielessä onkin lainasanoja, joiden alussa esiintyy kahden tai kolmen konsonantin yhtymiä, kuten sanassa *strategia*, ei *Vlto*-nimen ääntäminen ole selvää. Epäselvyys nimen ääntämisestä ja kirjoittamisesta voi aiheuttaa lapselle haittaa (Kangas 2019: 41).

3.2. Nimen sopimattomuus ja pahennus

3.2.1. Sopimattomat nimet

Vanha nimilaki ei hyväksynyt nimeä, joka on sopimaton tai jonka käyttö aiheuttaa haittaa (Kiviniemi 2006: 151). Epäkäytännöllisestä nimestä voi ajatella koituvan lapselle haittaa, ja siksi lähes kaikkien hylättyjen nimien koetaan olevan enemmän tai vähemmän haitallisia. Haittaperuste on etunimen esteenä melko subjektiivinen, mutta varsinkin vastasyntyneiden kohdalla nimestä mahdollisesti myöhemmin ilmenevä haittamahdollisuus arvioidaan tarkasti, sillä pieni lapsi ei voi itse puolustautua ja vaatia kunnioitettavaa kohtelua (Kangas 2019: 41–43). Sopimattomat nimet merkitsevät yleensä jotakin pahaa tai ikävää (Saarelma-Paukkala 2017: 134).

Vain harva vanhempi haluaa valita lapselleen ilkeyttään huonon nimen. Saarelma-Paukkalan (2017: 133) mukaan kyse voi olla ennemminkin siitä, että vanhemmat eivät tiedeet nimellä olevan haitallista merkitystä. Hylätyistä nimistä *Tuoni* voi hyvinkin olla tällainen, sillä vanhemmat ovat voineet rinnastaa *Tuonin* naisennimeen *Tuovi*, joka on ollut käytössä Suomessa 1800-luvulta asti (Vrk s.v. *Tuoni*). *Tuonen* nimilautakunta on kuitenkin katsonut sopimattomaksi, sillä se voi yleiskielisen merkityssisältönsä takia aiheuttaa lapselle haittaa. Kielitoimiston sanakirjan mukaan (s.v. *tuoni*) *Tuoni* on synonyymi ’kuolemalle, joka kuvitellaan henkilöksi’: *Tuoni* voi esimerkiksi näyttää julmaa satoa. Samalla voidaan puhua *Tuonen virrasta*, sillä nimi on synonyymi myös ’tuonelalle’ (Kts s.v. *Tuoni*).

Kiviniemen (1982: 21) mukaan eräät amerikkalaiset psykologit ovat arvelleet, että henkilö, jolla on epätavallinen ja kiusallinen etunimi, olisi alttiimpi sielullisille häiriöille ja muita taipuvaisempi kielteisesti poikkeavaan käyttäytymiseen. Kenties tällaista haittaa voisi aiheuttaa *Alcapone*, joka on myös hylätty sen sopimattomuuden takia. Tietämättömille nimi ei kuulosta sen haitallisemmalta kuin muutkaan etunimet, mutta *Alcapone* oli tunnetusti yhdysvaltalaisen gangsterin, Alphonse Gabriel Caponen, puhuttelunimi. Al ”Arpinaama” Capone harjoitti Chicagoon keskittyntä Yhdysvaltain kieltoain aikaista alkoholin salakuljetusta ja myyntiä, joilla hän ansaitsi omaisuuden. Lopulta hän joutui vankilaan veropetoksista ja rahanpesusta. (Historia s.v. *Alcapone*.) Vaikka viran-

omaisten on joskus voinut olla vaikea arvioida, mikä nimi voi aiheuttaa lapsen pilkkamista tai kiusaamista, tässä tapauksessa niin ei varmastikaan ole ollut.

3.2.2. Pahennusta aiheuttavat nimet

Nykyisen nimilain mukaan etunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi tai etunimestä muodostettu kokonaisuus, joka ei ole omiaan aiheuttamaan pahennusta (ESL 1.3 § 1 kohta). Nimilaissa säännös on uusi, sillä aikaisemmin käsitettä pahennus on käytetty lakitekstissä vain rikoslaissa. Etunimen herättämä pahennus on ärtymystä siitä, että nimi viestii sellaista, jonka ei koeta kuuluvan etunimien käyttötarkoituksen yhteyteen. Pahennusta aiheuttava etunimi voi olla esimerkiksi vulgaari tai synnyttää mielikuvan myönteisestä suhtautumisesta rasismiin. (Kangas 2019: 36.)

Nimiehdotus *Kele* on hylätty, koska sen merkityssisällön koetaan aiheuttavan pahennusta ja haittaa. Suomen murteiden sanakirjasta (s.v. *kele*) käy ilmi, että *kele* on lyhentymämuoto kirosanasta *perkele*, joskin se on sävyltään kokonaista muotoa lievempi. Kangas (2019: 37) on listannut, että pahennusta voivat muun muassa aiheuttaa nimet, jotka viittaavat kirosanoihin, vihan lietsontaan, sukupuoliseen kanssakäymiseen, rikolliseen toimintaan tai uskonnolliseen vakaumukseen sen kielteisessä merkityksessä. *Keleen* liittyy vahvoja kielteisiä sivumerkityksiä, sillä se lasketaan voimasanaksi (Smus s.v. *Kele*). Kielteistä merkitystä nimelle antaa myös *perkeleen* merkitys, sillä sanalla voidaan viitata 'paholaiseen' (Kts s.v. *perkele*).

Kielteisessä merkityksessä uskonnolliseen ja elämäkatsomukselliseen vakaumukseen viittaa nimi *Quorthon*, joka nimilautakunnan mukaan liittyy saatanan palvontaan. Positiivisen mieltymyksen alkoholin nauttimisesta sen sijaan antaa nimi *Jalofina*. Nimi on sekoitettavissa alkoholimerkkiin Jaloviina ja on näin lapsen edun vastainen. Lapselle koituu ilmiselvästi haittaa, mikäli hänen nimestään tulee mieleen alkoholijuoma. Alkoholi lasketaan päihteeksi, eikä siihen viittaavien nimien lueta kuuluvan sopiviin etunimiin. (Kangas 2019: 42.)

3.3. Sukupuoli

3.3.1. Naisten ja miesten nimet

Kaikista aineistoni nimistä vain kolme oli hylätty sukupuolta koskevan säännöksen takia: kaksi vanhan lain ja yksi nykyisen lain aikana. Vanha laki kielsi jyrkästi pojan nimen antamisen tytölle ja päinvastoin (Kiviniemi 2006: 151). Etunimilaki ja almanakat pitivät tarkkaa huolta siitä, että nimet pysyivät joko miehen- tai naisenniminä (Vilkuna 1990: 10). Nimien soveltuvuus sukupuolelle on määräytynyt koko ajan vakiintuneen käytännön mukaan (Kortesuo & Patjas 2015: 52).

Haasteena vanhan lain tulkinnalle olivat uudet nimet (Kortesuo & Patjas 2015: 52). Jo vanhan lain aikana etunimistöissä huomattiin uusi ilmiö, kun vanhemmat pyrkivät tietoisesti antamaan lapselleen sukupuolineutraalin nimen. Tällä haluttiin kenties kyseenalaistaa vallitseva sukupuolijärjestelmä ja kasvattaa lapsi ensisijaisesti ihmisenä, ei juuri tyttönä tai poikana. (Saarelma-Paukkala 2017: 101.) Suomessa hyvin harvinainen uusi nimi on *Eniko*, joka on vakiintunut naisennimeksi. Siksi poikavauvaa ei voitu vuonna 2017 nimetä *Enikoksi*, vaikka Nimipalvelun mukaan nimi on käytössä sekä naisten- että miestennimellä. Nimenkantajien tarkkoja määriä Nimipalvelu ei kuitenkaan paljasta, sillä nimettyjä on muutamalta vuodelta alle viisi. (Vrk s.v. *Eniko*.)

Myös *Leeni*-nimeä on haettu pojalle, vaikka nimi on annettu Suomessa noin 500 naiselle (Vrk s.v. *Leeni*). *Leeni* ei ole yhdenkään elossa olevan miehen nimi, joten sitä ei voitaisi hyväksyä nykyisenkään lain aikana ilman pätevää syytä (Kangas 2019: 64). *Leeni* on hyvin harvinainen nimi, ja se on alkuaan ollut *Leenan* diminutiivinen eli hellittelytyylinen rinnakkaismuoto (Kortesuo & Patjas 2015: 117).

Koska *Eniko* ja *Leeni* ovat vakiintuneet naistennimiksi, voisi niistä koitua poikavauvoille ilmeistä haittaa. *Enikon* sijaan nimilautakunta ehdottaa lapselle annettavaksi nimen *Enico*, joka on miestennimestä Henrik muodostetun *Enricon* kanssa samantapainen (Kortesuo & Patjas 2015: 209). Tässä tapauksessa siis sanansisäisen konsonantin vaihtaminen tekisi nimestä toiselle sukupuolelle kelpaavan. *Leenin* sijaan nimilautakunta ehdottaa pojalle annettavaksi uudisnimen *Leeno*. Vielä vuonna 1990 runsas kolmannes

suomalaisten miesten almanakkanimistä oli *o-* tai *ö-*loppuisia (Vilkuna 1990: 10). Näiden nimien joukkoon sopisi myös nimi *Leeno*, vaikka kyseessä onkin uudisnimi.

3.3.2. Etunimien uusi sukupuolisäännös

Uudenkin lain mukaan etunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi, joka on vakiintunut samalle sukupuolelle (Kangas 2019: 307). Mutta vaikka näin olisi, nimi voidaan poikkeusperusteiden mukaan hyväksyä, jos se on väestötietojärjestelmän tietojen mukaan jo käytössä nimensaajan kanssa samaa sukupuolta olevalla viidellä elossa olevalla henkilöllä (Kangas 2019: 64). Nykyään lähestyminen sukupuoliä ja nimiä kohtaan on neutraalimpaa, eikä viiden käytössä olevan nimen sääntöä tarvitse soveltaa, jos esimerkiksi mies tuntee itsensä vain juridisesti mieheksi ja perustelee, miksi haluaa naisen nimen (Kangas 2019: 88).

Aineistoni nimistä vain yksi on hylätty uuden lain määrittelemän sukupuolisäännöksen ehdoin. *Ceres Andromedaa* on haettu etunimeksi pojalle, mutta kumpikin nimi on hylätty, sillä ne ovat vakiintuneet naistennimiksi. *Cerestä* on annettu Suomessa noin 25 naiselle ja vain 1900-luvun alussa alle viidelle miehelle. *Andromeda* on sen sijaan kymmenen naisen etunimenä, eikä yhdellekään miehelle ole annettu kyseistä etunimeä. (Vrk s.v. *Ceres*, s.v. *Andromeda*.) Hylkäämissyy on pätevä, sillä nimet eivät ole käytössä hakijan kanssa samaa sukupuolta olevalla viidellä elossa olevalla henkilöllä. *Ceres* ja *Andromeda* ovat myös kansainvälisesti naistennimiä, sillä molemmat ovat peräisin naispuolisilta jumalattarilta, joiden mukaan taivaankappaleet on myöhemmin nimetty (BabyNames s.v. *Ceres*, s.v. *Andromeda*). Luultavasti vanhemmat eivät tieneet nimien olevan vakiintuneet toisen sukupuolen nimiksi, vaan halusivat yksinkertaisesti nimetä lapsensa taivaankappaleiden mukaan. Lisäksi *Andromeda* muistuttaa miestennimiä *Andreas* ja *Andre*.

3.4. Sukunimi

3.4.1. Etuniminä sukunimet

Vanhan lain mukaan etunimeksi ei voitu hyväksyä sukunimeä, ellei kysymyksessä ollut isän tai äidin etunimestä muodostettu poika- tai tytär-loppuinen nimi, jota käytetään muiden etunimien jäljessä (Vilkuna 1990: 25). Poikkeusperustein nimen hakijan toiseksi etunimeksi on voitu hyväksyä esimerkiksi äidin sukunimenä käytössä ollut nimi, jos tällainen nimeämistapa on käytössä vieraassa valtiossa, johon nimen hakijalla on yhteys (Kangas 2019: 82).

Koska sukunimellä on oma erillinen tarkoituksensa osoittaa sukuyhteyttä, on lailla pyritty siihen, ettei etunimeksi oteta sellaista nimeä, joka on rakenteeltaan selvästi sukunimi (Kiviniemi 2006: 129). Yleisiä sukunimissä esiintyviä johtimia ovat *-nen*, *-sto*, *-stö*, *-la* ja *-lä*, kuten esimerkiksi sukunimissä *Virtanen* ja *Koivula* (Kortesuo & Patjas 2015: 54). Aineistossani on yhdeksän nimeä, jotka on hylätty vanhan lain aikana sukunimisäännöksen perusteella. Yhdessäkään haetussa nimessä ei ole yleisiä sukunimijohdinta, eli hyvin sukunimityyppisistä nimistä ei ole kyse. Siksi nimen hakijat eivät ole luultavasti kaikkien nimien kohdalla tienneet, että heidän lapselleen haettu nimi on käytössä melko harvinaisena sukunimenä.

Kaikista harvinaisimmat aineistoni sukunimet *Saurus*, *Soulio*, *Kerkkä* ja *Topelius* ovat kukin käytössä tällä hetkellä vain alle neljäkymmenellä suomalaisella. *Saurus* ja *Kerkkä* ovat sukunimenä noin kolmellakymmenellä, kun taas *Soulio*-sukunimisiä on Suomessa vain kahdeksan. *Topelius* on nykyisenä sukunimenä Suomessa 23 henkilöllä, mutta sukunimestä tunnetun tekee satusetänä tunnettu suomalainen kirjailija Zacharias Topelius. (Vrk s.v. *Saurus*, s.v. *Soulio*, s.v. *Kerkkä*, s.v. *Topelius*.) *Saurus* ja *Kerkkä* eivät ole ilmeisen sukunimityyppisiä, joten kenties nykyisen lain aikana nimet voitaisiin hyväksyä myös etunimiksi. Lisäksi *Kerkkä* muistuttaa nimeä *Kerkko*, joka on annettu Suomessa yli 200 miehelle (Vrk s.v. *Kerkko*). Kielitoimiston sanakirjan mukaan (s.v. *kerkkä*) *kerkkä* tarkoittaa 'havupuun latvan tai oksan vuosikasvainta', eli periaatteessa *Kerkkä* voitaisiin hyväksyä etunimeksi luontonimenä, jollaisia Väestötietojärjestelmässä on jo useita (Kangas 2019: 54). Jos etunimeksi on hyväksytty sellaisia kasvien ja puiden

nimiä, kuten *Pihlaja*, *Leppä*, *Kataja*, *Korte*, *Herne* ja *Ruis*, miksei *Kerkkäkin* uuden lain periaattein sopisi etunimeksi?

Soulio sen sijaan esiintyy myös paikannimenä Haminassa, joten nimeä ei välttämättä hyväksyttäisi uudenkaan lain aikana. Etunimet halutaan nykyäänkin erottaa sukunimien lisäksi myös paikan- ja talonnimistä (Kangas 2019: 74). Myös etunimeksi kelpaamaton sukunimi *Huumo* on 90 suomalaisen sukunimen lisäksi kuudessa eri kohteessa käytetty paikannimi (Vrk s.v. *Huumo*). *Topeliuskin* voi juontaa juurensa paikannimestä, sillä Zachariaksen suvun alkuperäinen sukunimi oli *Toppila*, Limingan Rantakylässä sijainneen suvun kotitalon *Toppilan* mukaan. Zachariaksen isoisan sukunimi kirjoitettiin kahdella *p*-kirjaimella muodossa *Toppelius*, joka on tällä hetkellä Suomessa sukunimenä viidellä henkilöllä. (Topelius-seura.)

Aineistostani sukunimistä eniten käytössä oleva nimi on *Rontti*, joka on kelpaamaton etunimeksi juuri sen takia, että se on tällä hetkellä 264 elossa olevan suomalaisen sukunimi (Vrk s.v. *Rontti*). Ellei sukunimi olisi *Rontin* ensimmäinen hylkäämisperuste, olisi nimen hyväksymisen seuraava este sen merkityssisältö. Kielitoimiston sanakirjan mukaan (s.v. *rontti*) *Rontti* tarkoittaa arkikielisesti 'lurjusta, hunsvottia, heittiötä ja roikaletta.'

Myös 78 ihmisen sukunimi *Noppa* sisältää oman merkityksensä, joskin ei kielteisen (Vrk s.v. *Noppa*). *Noppa* tarkoittaa 'arpakuutiota tai noppapeliä', mutta nimen merkitys tuskin olisi este sen hyväksymiselle, sillä arpakuutio tai noppapeli itsessään eivät ole kielteisiä termejä (Kts s.v. *noppa*). Tietenkin peleihin voi yhdistää uhkapelit, mutta yksin nimi *Noppa* ei viittaa rahapeleihin. Vuonna 2018 *Noppa* kuitenkin katsottiin etunimenä sopimattomaksi. Seuraavana vuonna nimi olisi voitu hyväksyä, sillä ilmeisen sukunimityypisistä nimestä ei ole kyse, ja nykyisin monia muitakin lempinimityyliisiä nimiä, kuten *Emiliasta* muodostetut *Emi* ja *Eme*, on hyväksytty virallisiksi etunimiksi (Vrk s.v. *Emi*, s.v. *Eme*). *Noppa* on voinut saada alkunsa *Nooran* tai *Noran* lempinimenä.

Kaikista sukunimityypisin nimi aineistossani on *Kuulas*, joka on Suomessa 63 elossa olevan henkilön sukunimi (Vrk s.v. *Kuulas*). Nimen merkitys on kuvaileva: Kielitoimiston sanakirja (s.v. *kuulas*) yhdistää *kuulaan* synonyymeiksi adjektiivit *kuultava*, *kirkas*,

selkeä ja *sees*. *Kuulas* on muodoltaan samantapainen kuin sukunimi *Vuolas*, joka sekkin on kuvaileva adjektiivinen (Kts s.v. *vuolas*). Vaikka etunimi voi sisältää kuvailevan merkityksen, kuten nimi *Taito*, harvemmin etunimeksi hyväksytään sellaista adjektiivia kuten *taitava*. Toki poikkeuksiakin on, sillä esimerkiksi *Uljas* on käytössä oleva miestennimi ja samaan aikaan Suomessa sukunimenä yli 200 ihmisellä eli reilusti useammalla kuin *Kuulas* (Vrk s.v. *Uljas*).

Jos *Kuulas*-nimeä vertaa *Uljas*-nimen käyttöön, ei *Kuulaan* etunimeksi hyväksymiselle pitäisi olla estettä. Sama toistuu *Kettu*-nimen kohdalla, jota ei ole hyväksytty etunimeksi sen sukunimisyyden takia. Vastaava eläinnimi *Susi* on kuitenkin hyväksytty joka vuosi muutaman naisen nimeksi, vaikka se on käytössä sukunimenä yli 500 ihmisellä, eli reilusti useammalla kuin *Kettu*, joka on 143 suomalaisen sukunimi (Vrk s.v. *Susi*, s.v. *Kettu*). Kuvainnolliselta merkitykseltään sana *kettu* voi tarkoittaa viekasta, ovelaa henkilöä, eivätkä nämä adjektiivit antaisi vastasyntyneestä välttämättä myönteistä kuvaa (Kts s.v. *kettu*). Sama toistuu kuitenkin nimen *Susi* kohdalla, sillä Kielitoimiston sanakirjan mukaan (s.v. *susi*) sanalla voidaan viitata pilalle menneeseen, epäonnistuneeseen asiaan: ”Siitä tuli ihan susi”. Etu- ja sukunimilaki ei halua edistää sukunimityyppisten nimien käyttöä etuniminä, joten kysymysmerkiksi jää, miksi *Susi* ja *Uljas* ovat sallittuja sekä etu- että sukunimiksi, mutta *Kettu* ja *Kuulas* eivät (Kangas 2019: 73).

3.4.1. Etuniminä sukunimityyppiset nimet

Vanhassa laissa sukunimi hyväksyttiin etunimeksi vain poikkeusperustein, mutta nykyään etunimi voi olla käytössä myös sukunimenä. Ainoa ehto on, ettei nimi saa olla ilmeisen sukunimityyppinen. (Kangas 2019: 73.) Vuodesta 2019 alkaen nimilautakunta on hyväksynyt sukuniminä esiintyvät uudisetunimet, kunhan nimi ei ole sukunimityyppinen. Sukunimityyppisyydellä tarkoitetaan etu- ja sukunimen toisistaan erottavaa rakennetta, muotoa ja kirjoitustapaa. Etunimi ei voi esimerkiksi olla *-nen-* tai *man-*loppuinen, kuten sukunimet *Peltonen* ja *Backman* ovat. (Kangas 2019: 74.)

Vuonna 2019 nimilautakunta on hylännyt vain kaksi nimeä niiden sukunimityyppisyyden takia: *Mandellin* ja *Aschemannin*. Molemmat nimet päättyvät kahteen samaan konsonanttiin, mikä tekee niistä Suomessa sukunimityyppisiä. Ulkomailla on käytössä usei-

ta kahteen samaan konsonanttiin päättyviä etunimiä, kuten *Ann*, mutta Suomessa nimi tavataan muun muassa muodossa *Anna*. Jos lapsen huoltajilla on yhteys vieraaseen valtioon, jossa haettua nimeä käytetään etunimenä, se voidaan hyväksyä etunimeksi myös Suomessa, vaikka se olisi sukunimityyppinen tai Suomessa käytössä sukunimenä (Kangas 2019: 17). *Mandell*-nimen hakijoilla on yhteys vieraaseen valtioon, mutta nimi ei vastaa nimilautakunnan mukaan kyseisessä valtiossa vakiintunutta etunimikäytäntöä. Nimilautakunta on ilmoittanut hyväksyvänsä nimen yksi *l*-kirjaimisena muotona *Mandel* tai muodossa *Mendel*, sillä näistä molemmat nimet ovat käytössä etuniminä, joskin erittäin harvinaisina sellaisina (Vrk s.v. *Mandel*, s.v. *Mendel*).

Lautakunnan mukaan myös *Aschemann* ei vastaa etunimikäytäntöä, joka on käytössä vieraassa valtiossa, jonne lapsen vanhemmilla on yhteys. Toisin kuin *Mandell*, joka on Suomessa 55 ihmisen sukunimenä, ei *Aschemann* ole Suomessa lainkaan käytössä sukunimenä (Vrk s.v. *Mandell*, s.v. *Aschemann*). *Aschemann* on kuitenkin selvästi vieraskielinen sukunimi, ja ellei sukunimisyys olisi ollut este etunimen hyväksymiselle, luultavasti nimen kirjoitusasu olisi.

3.5. Nimien lukumäärä

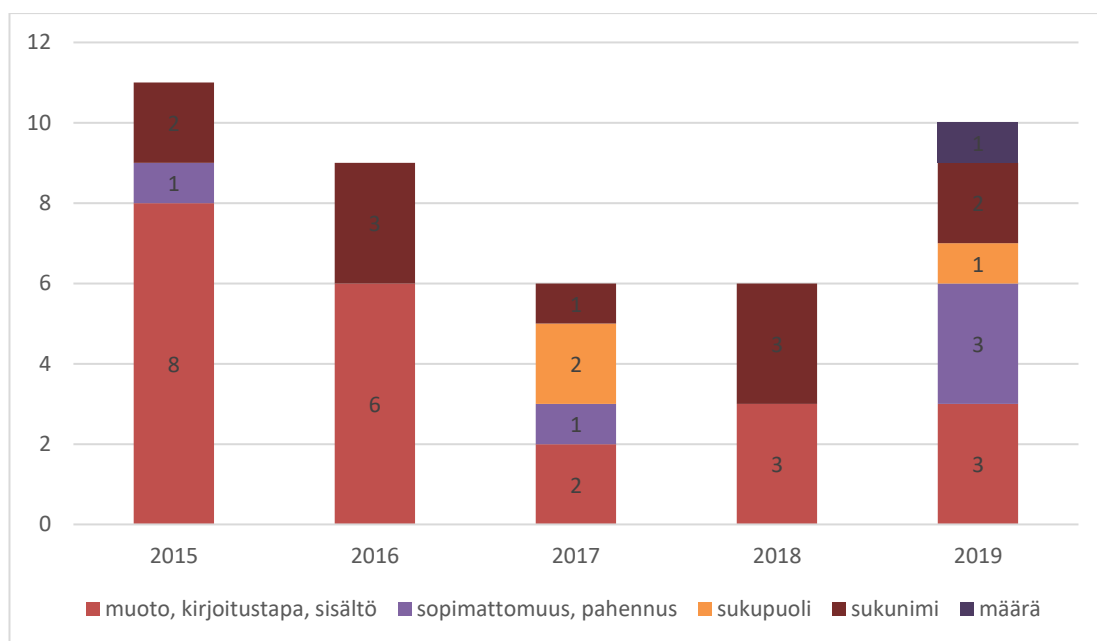
Vanhan nimilain mukaan etunimiä sai olla enintään kolme, mutta uusi laki hyväksyy neljä etunimeä (ESL 1.2 §). Yhdeksi etunimeksi lasketaan etunimi, joka on ainoa nimi tai kahden etunimen yhdistelmä joko yhteen kirjoitettuna, kuten *Marjaleena*, tai yhdysmerkillä toisistaan erotettuna, kuten *Marja-Leena* (Kangas 2019: 31). Sen sijaan kolmea tai useampaa erillistä etunimeä ei saa yhdistää toisiinsa yhdysmerkillä (Kangas 2019: 33). Täten esimerkiksi *Marja-Leena-Anna* olisi lainvastainen nimi.

Aineistossani on vain yksi nimi, joka ylittää lukumäärältään lain määräämän pituuden. Uuden lain aikana vuonna 2019 hylättiin etunimikokonaisuus *Naing Lin Aung Htun Oskari Khu Gay Wah*. Enintään neljän nimen sijaan lapselle on ehdotettu yhteensä kahdeksaa eri nimeä. Nimilautakunnan mukaan neljän etunimen enimmäismäärää koskeva säännös on ehdoton, eikä siitä voi poiketa poikkeusperusteilla, kuten vanhempien yhteydellä vieraaseen valtioon. Kahdeksan nimen muodostama kokonaisuus voisi aiheuttaa lapselle haittaa (Kangas 2019: 42). Suomalaisittain nimi on vaikea ääntää, eikä olisi

lapsen edun mukaista, jos hänen lähipiirinsä saati hän itse ei tietäisi, miten nimi lausutaan.

3.6. Muutos viiden vuoden aikana

Koska aineistossani on nimiä vain viiden vuoden ajalta, eivät eri vuosina hylätyt nimet eroa toisistaan merkittävästi. Palataan tässä vaiheessa tarkastelemaan kuvio 1:stä.

KUVIO 1. Etunimien hylkäämisperusteet vuosina 2015–2019.

Kuten kuvio 1:stä näkee, eniten nimiä on hylätty vuonna 2015, yhteensä yksitoista. Toiseksi eniten, kymmenen nimeä, on hylätty uuden lain aikana vuonna 2019. Nykyisen lain aikana nimiä ei siis ole hylätty tavallista vähemmän, vaikka lakisäännökset antavatkin enemmän vapautta nimenantoon. Uuden lain aikana ilmenee eniten erilaisia hylkäämissyitä. Esimerkiksi aineistoni ainoa määrän takia hylätty nimi on peräisin vuodelta 2019. Nimet jakaantuvat tasaisesti eri hylkäämissyiden perusteella myös vuosina 2017 ja 2018, toisin kuin kahtena ensimmäisenä vuonna. Vuosina 2015 ja 2016 nimen muoto ja kirjoitustapa on selvästi yleisin hylkäämisperuste. Vuosina 2016 ja 2018 esiintyy vain kahta hylkäämissyitä, jotka ovat nimen epäsopiva muoto ja kirjoitustapa sekä nimen sukunimisyyden.

On mielenkiintoista, että vuonna 2019 hylätyistä kymmenestä nimestä seitsemän on vieraskielisiä, kun muina vuosina vieraskielisten nimien määrä on alle puolet koko vuonna hylätyistä lasten nimistä. Mahdollisesti vieraskielisten nimien määrä tulee lähivuosina kasvamaan entisestään, kun ulkomailla opiskelu, työnteko ja asuminen vaikuttavat etunimistöön. Myös lisääntynyt maahanmuutto ja kahden eri kulttuurin perheet voivat lisätä vieraskielisten nimien määrää Suomessa. Vieraskielisyys ei ole kuitenkaan vuoden 2019 nimissä yleisin hylkäämissyy, vaan nimien muoto ja nimestä aiheutuva pahennus ja haitta ovat olleet yleisimmät esteet. On siis oletettavaa, että nykyään lapsen kohdistuva kiusaaminen ainakin etunimen osalta halutaan minimoida jo varhaisessa vaiheessa.

4. PÄÄTÄNTÖ

Tässä tutkimuksessa olen tutkinut nimilautakunnan vuosina 2015–2019 hylkäämiä etunimiä, joita on haettu vastasyntyneille lapsille. Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

1. Miksi nimilautakunta ei ole hyväksynyt haettua etunimeä tai etunimikokonaisuutta, eli miksi nimi on hylätty?
2. Millaisia hylätyt etunimet ovat – onko hylätyissä nimissä yhtäläisyyksiä?
3. Tapahtuuko hylätyissä nimissä muutosta viiden vuoden aikana, ja jos tapahtuu, millaisia muutokset ovat?

Tutkimusaineistonani ovat nimilautakunnan pöytäkirjat, joista olen poiminut tutkimukseeni mukaan vain vastasyntyneille haetut ja hylätyt nimet. Aineistossani on yhteensä 42 nimeä, jotka jaoin eri luokkiin niiden hylkäämissyiden perusteella. Hylkäämissyykäy ilmi nimilautakunnan kokousten pöytäkirjoista, esimerkiksi hylkääminen nimen kirjoitusasun vuoksi, mutta pöytäkirjoissa ei kerrota joka kerta erikseen, mikä esimerkiksi juuri kirjoitusasussa on vikana. Hylkäämissyiden lisäksi jaottelin nimet ryhmiin sen mukaan, kumman nimilain aikana etunimi on hylätty. Aineistoni nimistä 32 on hylätty vuoteen 2019 voimassa olleen nimilain aikana, ja kymmenen vuonna 2019, jolloin nykyinen nimilaki astui voimaan.

Tutkimusta tehdessä kävi ilmi, että etunimiä ei hylätä heppoisin perustein, vaan päätökset perustuvat laissa määrättyihin säännöksiin. Viiden vuoden ajalta yhtäkään nimeä ei oltu hylätty sen takia, että se olisi käytössä sisaruksen tai puolisisaruksen etunimenä. Kuten hypoteesissani arvelin, suurin osa nimistä, peräti 19, on hylätty vanhan nimilain aikana etunimen muodon ja kirjoitustavan takia. Lisäksi näissä nimissä on eniten tulokinnan varaa, sillä nimen muotoa, sisältöä ja kirjoitusasua koskevat kriteerit ovat osittain päällekkäisiä, jolloin samalla nimellä voi olla useampi pätevä hylkäämissyy. Esimerkiksi nimi *Avicii* on vieraskielinen eikä näin vastaa muodoltaan eikä kirjoitustavaltaan kotimaista etunimikäytäntöä. Nimen merkityssisällöstä voi lisäksi aiheutua lapselle haittaa.

Koska aineistossani on uuden nimilain aikana hylättyjä nimiä vain yhdeltä vuodelta, on näitä nimiä vanhan lain aikana hylättyihin nimiin verrattuna huomattavasti vähemmän.

Nimen muoto, kirjoitusasu, sisältö ja nimestä lapselle aiheutuva haitta ovat kuitenkin yleisimmät hylkäämissyyt myös uuden nimilain aikana. Hypoteesissani arvelin, että monet nimet on hylätty niistä lapselle aiheutuvan haitan vuoksi. Moni jonkun muun syyn kuin haitan takia hylätty nimi, kuten *McHenry* tai *Pansarkitty*, sisältää myös haittaperusteen. Itsessään sopimattomuuden tai pahennuksen takia hylättyjä nimiä ei ole aineistossani kuin viisi.

Yllättävää on, että aineistoni nimistä jopa 22 on vieraskielisiä. Osasin odottaa, että hylättyjen nimien joukossa tulisi olemaan nimiä, jotka eivät ole suomenkielisiä ja jotka sisältävät vierasperäisiä kirjaimia, mutta en ajatellut tällaisia etunimiä olevan eniten. Vilkunan mukaan (1990: 25) suurin osa suomalaisista etunimistä on ollut alun perin vieraslähtöisiä, mutta nimet ovat ajan kuluessa mukautuneet suomen kielen äänne- ja oikeinkirjoitusjärjestelmään. Jos lapselle annetaan vieraskielinen ja -maalainen nimi, vanhempien on esitettävä perustelut nimen hyväksymiselle (Vilkuna 1990: 25). Useiden nimien kohdalla nämä perustelut puuttuivat tai sitten perustelut eivät olleet päteviä. Esimerkiksi nimet *Aschemann* ja *Mandell* eivät vastaa etunimikäytäntöä edes vieraassa valtiossa, jonne lasten vanhemmilla on yhteys.

Tutkimustuloksistani ilmenee, että nimiä on hylätty useammin sen vuoksi, että etunimi on käytössä sukunimenä kuin käytössä toisella sukupuolella. Sukunimisäännöksen perusteella hylättyjä nimiä on 11, kun sukupuoli on ollut esteenä vain kolmen nimen hyväksymisessä. Tätä voi selittää se, että ihmiset ovat enemmän tietoisia siitä, mitkä nimet ovat miesten- ja naistennimiä kuin mitkä nimet ovat sukunimiä. Nimien antamisessa kuljetaan koko ajan kohti sukupuolineutraaliutta, mikä näkyy monisukupuolisten nimien määrän kasvussa.

Ainoa varsinaisesti sukunimityyppinen nimi on *Kuulas*: kaikki muut nimet voitaisiin kenties hyväksyä uuden lain valossa uudisetunimiksi. Varsinkin nimet *Kettu*, *Kerkkä* ja *Noppa* eivät ole sukunimityyppisiä vaan ennemminkin eläin-, luonto- ja lempinimiaiheisiä nimiä, jotka ovat nykyään suosittuja etunimistöissä. Tulevaisuudessa etunimiksi hyväksytään luultavasti yhä enemmän sukunimenä käytössä olevia nimiä, kunhan nimet eivät ole selvästi sukunimityyppisiä.

Hylätyt nimet eivät muutu viiden vuoden aikana merkittävästi. Vuonna 2019 hyläytyistä kymmenestä nimestä seitsemän on vieraskielisiä, kun muina vuosina vieraskielisten nimien määrä on alle puolet koko vuonna hyläytyistä lasten nimistä. On odotettavissa, että vieraskielisten nimien lukumäärä kasvaa tulevaisuudessa niin hyläytyissä kuin hyväksytyissäkin nimissä.

Jos tekisin samaisen tutkimuksen uudelleen, kiinnittäisin analysoinnissa enemmän huomiota nimervalintaan. Muutaman nimen kohdalla analysoin perusteita, joilla vanhemmat mahdollisesti ovat nimeä hakeneet. En kuitenkaan voinut tietää perusteita varmaksi, vaan ainoastaan oletin, mikä erikoisessa nimessä on hakijoita kiehtonut.

42 nimessä riitti runsaasti analysoitavaa tämän kokoiseen tutkimukseen. Jos haluaisin laajentaa tutkimustani esimerkiksi pro gradu -tutkielmassa, voisin kyselylomakkeen avulla haastatella ihmisiä ja kysyä heidän olettamuksiaan siitä, miksi aineistoni nimet on hylätty. Laajempaan tutkimukseen voisi ottaa mukaan samaisina vuosina vastasyntyneille hyväksytyt nimet ja verrata niitä hylättyihin nimiin. Kun nykyinen nimilaki on ollut käytössä useamman kuin yhden vuoden ajan, voisi vertailevaa tutkimusta tehdä laajemmin myös eri nimilakien välillä. Olisi mielenkiintoista selvittää, millaiseen suuntaan uusi laki etunimistöämme muokkaa ja milloin esimerkiksi nimet *Kettu*, *Kuulas* ja *Noppa* hyväksyttäisiin lasten etunimiksi. Mikäli tutkimuksesta haluaisi vielä monipuolisemman, voisi aineisto koostua vastasyntyneille haettujen nimien lisäksi aikuisten nimimuutoksista.

Tämänkaltaisia nimistöntutkimuksia voi toteuttaa monella eri tavalla. Etunimiin liittyvät tutkimukset antavat tärkeää tietoa nimistön muutoksista ja nimenannon trendeistä, kun taas hylättyjen etunimien tutkiminen esittelee nimenantoa säätelevän lain ja sen toimintaperiaatteet. Hyläytyistä nimistä voivat heijastua kulttuurilliset muutokset, kuten vieraskielisyyden kasvava suosio.

LÄHTEET

- AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLOM, PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tampere: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- BabyNames = BabyNames.com: *Jubilee*. <https://www.babynames.com/name/jubilee>. (Viitattu 2.11.2020.)
- Historia = Historia-lehti: *Al Capone: Näin verokarhu sai hänet kiikkiin*. <https://historianet.fi/rikkokset/rikolliset/al-capone-nain-verokarhu-sai-hanet-kiikkiin>. (Viitattu 3.11.2020.)
- House of Names = houseofnames.com: *Mac*. <https://www.houseofnames.com/blogs/mac-prefix>. (Viitattu 18.12.2020)
- KANGAS, URPO 2019: *Etunimet, sukunimet ja laki*. Helsinki: Alma Talent
- KAUPPINEN, ILONA 2019: *Suomalaisten suhtautuminen harvinaisiin etunimiin*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto, suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos.
- KETOMÄKI, MARJO 2011: *Pessiina, Ziggy ja Sudenkaataja. Hyväksytyjen ja hylättyjen etunimien vertailua. Nimilautakunnassa vuosina 2000-2009 käsitellyt etunimet*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Turun yliopisto, kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- KTS = Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2020. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>
- KIVINIEMI, EERO – PITKÄNEN, RITVA LIISA – ZILLIACUS, KURT 1974: *Nimistöntutkimuksen terminologia*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- KIVINIEMI, EERO 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet : suomalaisten etunimet ja nimenvalinta*. Espoo: Weilin+Göös.
- KIVINIEMI, EERO 2006: *Suomalaisten etunimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1103. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOTUS = Kotimaisten kielten keskus: *Etu- ja sukunimilaki lyhyesti*. https://www.kotus.fi/kielitieto/nimisto/henkilonnimet/etu-ja_sukunimilaki_lyhyesti. (Viitattu 24.9.2020.)
- OJUTKANGAS, KRISTA – LARJAVAARA, MERI – MIESTAMO, MATTI – YLIKOSKI, JUSSI 2013: *Johdatus Kielitieteeseen*. Sanoma Pro Oy, Helsinki.
- PATJAS, LIISA – KORTESUO, KATLEENA 2015: *Uusi etunimikirja Aadasta Yrjööön*. Hämeenlinna: Karisto Oy.

- PULJU, ESSI 2020: *Ei nimi miestä pahenna – vai pahentaako? Vieraskielisiä etunimiä koskevat käsitykset Oulun seudulla*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos.
- RAUMAN, JOHANNA 2005: *Nimilautakunnassa vuosina 2002—2003 käsitellyt etunimenmuutokset*. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopisto, Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- RAUMAN, JOHANNA 2010: *Tähtivalo vai Tähtisade? : nimilakia tulkitsemassa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- SAARELMA-PAUKKALA, MINNA 2017: *Etunimikirja. Suomalaiset nimitrendit 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SMUS = Suomen murteiden sanakirja. Kotimaisten kielten keskus 2011–2020. <http://kaino.kotus.fi/sms/?p=main>. (Viitattu 30.11.2020)
- Topelius-seura ry: *Elämä*. <https://www.topeliusseura.fi/topelius/>. (Viitattu 10.11.2020.)
- Valtioneuvosto = Valtioneuvosto ja ministeriöt. <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VM100:00/2017> (Viitattu 11.1.2021)
- VILKUNA, KUSTAA 1990: *Etunimet*. – Pirjo Makkonen (toim.), Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- VRK = Digi- ja väestötietovirasto. <https://verkkopalvelu.vrk.fi/nimipalvelu/> (Viitattu 4.12.2020)
- WONG, MIILI 2007: *Sopivasti ainutlaatuinen, ei liian erikoinen. Harvinaisten etunimien nimenantoperusteet*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos.

LIITE Nimilautakunnan hylkäämät vastasyntyneiden etunimet vuosina 2015–2019.

2015	2016	2017	2018	2019
Pansarkitty	Ammu	Leeni	Huumo	Quorthon
Merikarhu	Karhukuningas	Eniko	Kerkkä	Kele
Lucifero	Krizu	Alcapo- ne	Noppa	Ceres Andromeda
Fosforos	KingJames Southern- cross Lyricpoet	Topelius	Avicii	McHenry
Pinkbutterfly Bambitaina	Rontti	Monck	Shtaim	Aurinkoinen
Kettu	Saurus	Weicca	Benning- ton	Mandell
Áscar	Soulio			Jalofina
Huco	Lexx			Aschemann
Kuulas	Jubileum			Naing Lin Aung Htun Oskari Khu Gay Wah
Jäbä				Vlto
Tuoni				